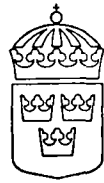

Regeringens proposition

1987/88:110

om den framtida verksamheten vid Stiftelsen
Invandratidningen

Prop.
1987/88:110

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 25 februari 1988.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Georg Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att verksamheten vid Stiftelsen Invandratidningen skall fortsätta, *men i delvis nya former. Bestämmelser för tidningsverksamheten skall finnas i stiftelsens stadgar och i ett avtal mellan staten och stiftelsen. Stiftelsen bör ges en långtgående frihet att själv utforma sitt redaktionella program.*

En prenumerationsavgift bör tas ut och tidningsutgivningen förutses därutöver kunna skapa vissa intäkter genom annonser. Tills vidare bör dock ett särskilt statsbidrag utgå till tidningsutgivningen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 februari 1988

Närvarande: statsministern I. Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Peterson, Bodström, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Thalén

Föredragande: statsrådet G. Andersson

Proposition om den framtida verksamheten vid Stiftelsen Invandartidningen

1 Inledning

Regeringen bemyndigade den 29 november 1984 statsrådet Anita Gradin att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn av Stiftelsen Invandartidningens uppgifter inom ramen för samhällsinformationen till invandrare (Dir. 1984:45). Som särskild utredare tillkallades redaktören Ingvar Nilsson. Utredaren överlämnade sina förslag i juni 1987 i rapporten IMMI – en tidning för invandrare. En sammanfattning av rapporten bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och en sammanfattning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

2 Bakgrund

I januari 1966 tillsatte chefen för inrikesdepartementet en arbetsgrupp för invandrarfrågor, som bl. a. behandlade frågor om invandrades informationssituation. Ett förslag från arbetsgruppen var att ge ut en tidning på de vanligaste invandrar språken. Statskontoret bedömde arbetsgruppens förslag från organisatoriska synpunkter. Statskontoret föreslog att den fortsatta verksamheten borde bedrivas i stiftelseform, för att dels tillförsäkra tidningsutgivningen den självständighet som publicistisk verksamhet kräver, dels skapa en flexibel, från staten tämligen oberoende, verksamhetsform.

Regeringen följde statskontorets förslag (prop. 1967:149). Riksdagen beslöt i enlighet med regeringens förslag (SU 174, rskr. 358). Invandartidningen, vilket är det gemensamma namn under vilket de olika språkeditionerna utkommit, har sedan den började komma ut hösten 1967 fortsatt sin verksamhet utan några större strukturella förändringar. Regeringen har fr. o. m. budgetåret 1971/72 genom regleringsbrev beslutat om antal utgivningsspråk samt om vecko- och månadseditioner. Fr. o. m. verksamhets-

året 1971/72 kompletterades utgivningen med en edition på lätt svenska, som sedan dess utgjort ett viktigt läromedel i invandrarundervisningen. Fr. o. m. samma år har månadsutgivning pågått på några mindre frekventa invandrarpråk. Hos patent- och registreringsverket finns registrerat ett namn för resp. språk. Tidningen är således mera känd för sina läsare som "Viikkoviesti, Información" etc., än under det svenska namnet Invandrar-tidningen.

Frågan om på vilka språk tidningen skall komma ut har prövats vid skilda tillfällen. Avsikten att snabbt kunna anpassa språkval till de krav som betingas av förändringar i den aktuella invandringen har knappast kunnat infrias eftersom frågan avgjorts genom årliga regeringsbeslut i regleringsbrev. I vissa fall har editioner på nya språk försöksvis givits ut med särskilda projektmedel.

Invandrar-tidningens verksamhet har vid flera tillfällen under åren utvärderats i form av läsvärdesundersökningar. De har alla visat att läsarna uppskattat tidningen och ansett att den fyllt en viktig funktion. De senaste två utvärderingarna som gjordes, den ena genom den invandrapolitiska kommitténs försorg år 1983 avseende den finska editionen, och den andra på utredarens uppdrag avseende editionen på lätt svenska år 1984/85, visade att läsarna uppskattar tidningen. Läsarna av den finska editionen fick del av information som de annars inte skulle ha fått del av.

Invandrar-tidningen har de senaste åren givit ut veckoeditioner på sju språk varav en edition varit på lätt svenska. Övriga språk är finska, grekiska, serbokroatiska, engelska, polska och spanska. Månadseditioner har utkommit på ytterligare fem språk, franska, turkiska, arabiska, tyska och italienska. En edition på persiska ges ut med stöd av särskilda projektmedel från statens invandrarverk. Under år 1987 var det sammanlagda genomsnittliga antalet prenumeranter ca 56 400. Prenumerationspriset per år skiftar nu mellan 40 och 65 kr. för de olika editionerna.

Tidningens veckoutgivning omfattar i allmänhet 42 nummer per år och månadsutgivningen tio nummer per år. I utgivningen ingår också några gånger per år s. k. specialnummer med information från myndigheter m. fl. Specialnumren sprids i princip till alla hushåll där hushållsföreståndaren är utländsk medborgare. Specialnumren inhäftas också i tidningens ordinära editioner. Den sammanlagda upplagan stiger då till ca 230 000 exemplar. Genom att köpa utrymme i specialnumren når myndigheterna ut med aktuell information till ett stort antal språkgrupper, inte bara tidningens "egna". Denna informationsform har varit viktig när det är särskilt angeläget att nå ut med viktig samhällsinformation till alla hushåll där hushållsföreståndaren är utländsk medborgare. Ämnesexempel på denna specialnummerutgivning är deklarationshandledning och AIDS-information. Information om Tjernobylolyckan gavs de utländska hushållen genom ett specialnummer av Invandrar-tidningen. Särtryck av sådan specialinformation har kunnat användas även efter utgivningen. Också från beredskaps-synpunkt är det värdefullt att denna informationskanal är etablerad. Utan sådan samhällsinformation utgör invandrarna en "riskgrupp" från det civila totalförsvarets synpunkt. Inför de allmänna valen har specialnummerformen kommit till användning för att sprida teknisk valinformation och för att presentera de politiska partierna.

Mitt förslag: Verksamheten med en tidningsutgivning för invandrare skall fortsätta. Tidningen skall vara obunden av enskilda ägarintressen samt parti- och intressepolitiskt neutral. Det statliga åtagandet för bidrag till verksamheten är baserat på invandrarpolitiska överväganden.

Utredarens förslag: Överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker utredarens förslag.

Skälen för mitt förslag: De invandrarpolitiska målen, som sedan år 1975 sammanfattas i begreppen jämlikhet, valfrihet och samverkan, slogs ånyo fast av en enig riksdag år 1986 (prop. 1985/86:98, Sfu 20, rskr. 301). Principen om jämlikhet mellan invandrare och majoritetsbefolkningen innebär bl. a. att invandrare och flyktingar måste ges möjligheter att lära sig svenska och att få sådana kunskaper att de kan orientera sig i samhället. Riksdagsbeslutet innebär att invandrare bör få samhällsinformation som är likvärdig med den som ges andra grupper. En grundläggande samhällsinformation till nykomna invandrare förutsattes nå alla, så långt möjligt på invandrarens eget språk. Ansvaret för att ge samhällsinformation till invandrare åvilar den myndighet som har att ge samhällsinformation till befolkningen i övrigt. Statens invandrarverk har därutöver ett visst ansvar för information till främst nyanlända flyktingar. Viss grundläggande samhällsinformation erbjuds vidare invandrare och flyktingar genom kommunernas försorg i den grundläggande svenskundervisningen.

Emellertid är det helt ofrånkomligt att en väsentlig del av den allmänna samhällsinformationen till medborgarna kontinuerligt ges i olika massmedier. Det är svårt att dra någon klar gräns mellan samhällsinformation och ren nyhetsförmedling. Att förstå och rätt tolka nyheter förutsätter vissa insikter i samhällsordningen – goda insikter i samhällsordningen kan ingen få som inte kontinuerligt tillgodogör sig delar av nyhetsutbudet.

Mot denna bakgrund anser jag att det bör vara ett invandrarpolitiskt åtagande att skapa möjligheter för invandrare att på andra språk än svenska få del av grundläggande samhälls- och nyhetsinformation. Det vore alltför optimistiskt att tro att etermedierna eller pressen skulle axla detta ansvar. Det är min övertygelse att innehållet i det allmänna medieutbudet även i framtiden måste kompletteras med en särskild tidning för invandrare som ges ut på de vanligaste invandarspråken samt på lätt svenska.

I utredarens uppdrag ingick bl. a. att pröva det framtida behovet av en särskild tidning för invandrare mot bakgrund av den allmänna medieutvecklingen sedan tidningens tillkomst. Denna utveckling har främst bestått i att allt fler medier i dag riktar sig till invandrare. Sveriges Radios tre radioföretag samt televisionen har ökat sitt utbud på andra språk än svenska. Invandrarernas egna tidningar har utvecklats, men också helt nya medier står till förfogande för samhällsinformation och nyhetsförmedling, såsom närradio, ljudbandsdistribution, videogram, text-TV samt kabel-TV. Jag

delar utredarens bedömning att Invandratidningens roll i informationssituationen för invandrare inte har minskat genom denna utveckling. Olika språkgruppers möjligheter att på det egna språket få information varierar starkt, främst beroende på, resp. grupps storlek i Sverige. Trots att det allmänna utbudet på främmande språk har förbättrats under senare år, särskilt i etermedierna, är det fortfarande bara ett fåtal framför allt redan etablerade språkgrupper i Sverige som kontinuerligt får samhällsinformation i press eller andra medier. De sent anlända grupperna är särskilt underförsörjda trots att dessa grupper kan vara ganska stora.

Jag delar utredarens uppfattning att den skriftliga informationen har ett särskilt stort värde jämfört med andra informationsformer. Den invandrapolitiska kommittén, som för några år sedan bl. a. övervägde frågor om invandrarnas informationssituation, gjorde samma bedömning (SOU 1984:58). Invandratidningen fyller således, även i ljuset av den övriga medietvecklingen, en viktig funktion.

Utredaren har anfört att stiftelsens verksamhet innebär en bra och relativt sett billig lösning på ett mycket svårt informationsproblem. Grundidén är att utforma en grundtext på svenska och sedan översätta den till resp. språk. Detta system underlättar den redaktionella och administrativa produktionsprocessen. Även om huvudparten av texterna utarbetas på detta rationella sätt finns möjligheter till anpassning till målgruppen. Visst material kan varieras och skrivas direkt på utgivningsspråket. Utredaren har vidare föreslagit en modernisering av tidningens utseende m. m. Jag anser att det bör vara en uppgift för stiftelsen att ta ställning till utredarens förslag i dessa hänseenden.

Jag har tidigare anfört att frågan om på vilka språk tidningen skall komma ut inte alltid kunnat anpassas till det aktuella behov som nya invandrargrupper har av information. Jag förordar mot den bakgrunden att stiftelsen självständigt skall få besluta på vilka språk tidningen skall ges ut. Stiftelsen måste därvid vara synnerligen lyhörd för de nyinvandrades informationsbehov och mycket flexibel vid valet av olika språk. Jag förordar att staten genom avtal med stiftelsen ger uttryck för detta samt föreskriver att stiftelsens beslut om språkval regelmässigt skall ske efter samråd med statens invandrarverk.

4 Stiftelsen som verksamhetsform

Mitt förslag: Verksamheten skall fortsätta i stiftelseform. Stiftelskapitalet bör höjas till 1 milj. kr. för att skapa en tryggare ekonomisk bas för verksamheten. Bestämmelser för tidningsverksamheten skall finnas i stiftelsens stadgar. Vidare skall det slutas ett avtal mellan staten och stiftelsen.

Utredarens förslag: Överensstämmer i stort med mitt förslag.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanserna tillstyrker utredarens förslag om verksamhetsform.

Bakgrunden till mitt förslag: Vid prövningen av alternativa verksamhetsformer har min utgångspunkt varit den att tidningsutgivningen måste kunna få ske i former som skapar förutsättningar för redaktionell och journalistisk frihet och för organisatorisk och arbetsmässig flexibilitet samt rationalitet.

Skälen för mitt förslag: Jag finner i likhet med utredaren att stiftelseformen skall bibehållas med hänsyn till de speciella förutsättningar som gäller för detta slag av tidningsutgivning. Med hänsyn till statens bidrag till verksamheten bör uppdraget till stiftelsen vara klart och entydigt. Jag bedömer att detta uppdrag bäst formuleras i avtalsform vilket också skapar ett ömsesidigt ansvar för att överenskommelsen följs.

En stiftelse är ett enskilt rättssubjekt och kan som sådant stå fritt i förhållande till staten. En sådan fri ställning är betydelsefull eftersom en nyhetstidning bl. a. har till uppgift att granska staten och de statliga myndigheternas verksamhet. Statens inflytande på verksamheten bör därför begränsas till att regeringen beslutar om stiftelsens stadgar, ingår avtal med stiftelsen och utser ledamöterna i stiftelsens styrelse. Eftersom staten föreslås vara huvudfinansierare bör riksrevisionsverket svara för redovisningsrevisionen av stiftelsen.

Det ankommer på regeringen att fatta de beslut och vidta de åtgärder som behövs för att verksamheten skall kunna starta i nya former fr. o. m. budgetåret 1988/89.

5 Tidningens finansiering m.m.

Mitt förslag: Tidningen skall finansiera sin utgivning dels med prenumerationstäckning, dels med ett särskilt statsbidrag. Intäkter som kan skapas genom uppdragsverksamhet eller genom att införa annonser, även kommersiella sådana, får tillföras verksamheten.

Utredarens förslag: Utredaren har föreslagit att tidningens främsta finansieringskälla skall vara ett statligt åtagande om en garantiupplaga som fritt tillhandahålls alla nyinvandrade under deras första tre år här i landet. Med undantag härför överensstämmer utredarens förslag med mitt.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker utredarens förslag. Några remissinstanser har rest principiella invändningar mot förslaget att dela ut tidningen gratis under så lång tid som tre år. Stiftelsen Invandrartidningen har i sitt yttrande lämnat en ingående redovisning av de ekonomiska konsekvenserna av olika ambitionsnivåer i utgivningen.

Skälen för mitt förslag: Utredaren har översiktligt redovisat kostnader och finansiering avseende förslaget att avgiftsfritt tillhandahålla tidningen under invandrarnas första tre år i landet. Både av principiella och statsfinansiella skäl anser jag att en sådan fri utgivning inte bör komma i fråga. Det finns fortfarande betydande fördelar med ett system där intresset för tidningen manifesteras genom att mottagarna betalar en prenumera-tionsavgift. Denna avgift förutsätts sättas på en sådan nivå att den inte bör

avhålla den enskilde invandraren från att prenumerera på tidningen.

Utredaren har föreslagit att det i framtiden inte längre skall finnas något hinder för att föra in kommersiella annonser i tidningen. Konsumentverket har som enda remissinstans motsatt sig detta förslag bl. a. på den grunden att kommersiella annonser i Invandartidningen, med dess nära koppling till staten, skulle kunna bedömas mindre kritiskt än om annonsen presenterats i ett tydligt kommersiellt sammanhang. Jag anser dock att tidningen måste ges största möjliga självständighet och tillåtas verka på villkor som så långt möjligt likställer den med annan motsvarande tidningsutgivning. Jag föreslår därför att hindret mot att införa kommersiella annonser undanröjs och att stiftelsen själv får besluta i frågan. Jag vill heller inte resa några hinder mot att intäkter skapas genom att stiftelsen mot betalning åtar sig uppdrag för andra. Stiftelsen bör heller inte vara förhindrad att mottaga gåvor.

Frågan om införande av kommersiella annonser hänger samman med den tjänstebrevsrätt som stiftelsen i dag åtnjuter. I dagsläget gäller att tjänstebrevsrätten inte kan överlåtas på annan, vilket skulle bli fallet om kommersiella annonser i Invandartidningen sprids med tjänstebrevsrätt. Jag har i mina överväganden och förslag utgått från att tjänstebrevsrätt för Stiftelsen Invandartidningen inte kommer att gälla efter den 1 juli 1988.

Jag återkommer i det följande till frågan om finansiering i ett särskilt avsnitt om anslagsberäkningarna för budgetåret 1988/89.

6 Anslagsfrågor för budgetåret 1988/89

I prop. 1987/88:100 (bil 12 s. 127) anmälde jag att jag hade för avsikt att under våren 1988 föreslå regeringen att förelägga riksdagen en proposition om den framtida verksamheten vid Stiftelsen Invandartidningen. Jag anhaller om att nu få ta upp frågan om medelsanvisning till Stiftelsen Invandartidningen.

D 2. Informationsverksamhet

Bidrag till Stiftelsen Invandartidningen

Kostnaderna för verksamheten vid Stiftelsen Invandartidningen under budgetåret 1988/89 kan indelas i två slag; dels en engångsanvisning för att rekonstruera verksamheten, dels ett statsbidrag till den fortlöpande tidningsutgivningen. Stiftelsen har inkommit med framställningar till regeringen i fråga om hittills uppkomna kostnader för verksamheten samt i fråga om medelsbehoven under verksamhetsåret 1988/89.

Utredaren har föreslagit att 1 milj. kr. skulle anvisas stiftelsen som en engångsanvisning för att finansiera en teknisk upprustning av redaktionen. I yttrandet från Stiftelsen Invandartidningen anvisas en annan väg för att lösa detta finansieringsproblem. Man föreslår att stiftelsekapitalet höjs från 100 000 kr. till 1 milj. kr., vilket skulle möjliggöra att stiftelsen på affärsmässiga grunder lånefinansierar sin tekniska upprustning och plane-

rar för normal avskrivning av kostnaderna för sin investering. Jag bedömer att detta förslag har avgörande fördelar framför utredarens och förordar sålunda att stiftelsekapitalet höjs med 900 000 kr. Stiftelsen bör genom förräntning av eget kapital och likvida medel skapa den ekonomiska buffert som krävs för att stiftelsen skall kunna möta avtalsenliga lönekostnadshöjningar som inte kunnat förutses vid bidragsberäkningen. En statlig stiftelse får nämligen inte, till skillnad från statsmyndigheterna, kompensering i efterhand för sådana merkostnader.

Stiftelsen har genom åren traditionellt bokfört sina prenumerationsintäkter enligt kontantprincipen, vilket inneburit att intäkten inte fördelats mellan budgetåren i förhållande till stiftelsens leveransskyldighet resp. budgetår. Kostnaderna för utgivningen har därmed inte kunnat mötas med aktuella intäkter. Jag beräknar att en engångsanvisning om 1,2 milj. kr. måste tillföras stiftelsen för att prenumerationskulden skall bli riktigt bokförd i framtiden. Jag utgår från att stiftelsen i framtiden bokför sina prenumerationsintäkter på de affärsmässiga grunder som normalt tillämpas i branschen.

Som nämnts har stiftelsen inkommit med framställningar i fråga om kostnader som har uppkommit under tidigare år och som inte kunnat mötas med intäkter i motsvarande mån. För tiden fram till ingången av innevarande budgetår har stiftelsen ackumulerat ett underskott om ca 500 000 kr. Under innevarande budgetår beräknas ett underskott i samma storleksordning uppkomma, bl. a. genom att stiftelsen måst påta sig kostnader för vissa personalsociala åtgärder. Jag beräknar mot denna bakgrund att en engångsanvisning om 1 milj. kr. av dessa skäl måste tillföras stiftelsen för att den ska kunna påbörja rekonstruktionen fr. o. m. verksamhetsåret 1988/89 utan belastning från tidigare år.

Jag har nyss nämnt att frågan om tjänstebrevsrätt, vilket stiftelsen idag ätnjuter, f. n. bereds i regeringskansliet. Syftet med översynen är att tjänstebrevsrätten för statsmyndigheterna m. fl. på sikt skall avskaffas. Mot den bakgrunden föreslår jag att tjänstebrevsrätten för Stiftelsen Invandartidningen avskaffas redan fr. o. m. budgetåret 1988/89 i samband med att verksamheten i övrigt rekonstrueras. Jag avser att i samband med min anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1988/89 föreslå regeringen hur stiftelsen bör kompenseras för denna uteblivna tjänstebrevsrätt. Jag har i denna fråga samrått med chefen för kommunikationsdepartementet.

Ambitionsnivån för den reguljära tidningsutgivningen beräknar jag utifrån en utgivning på nio språk med ca 44 nummer per år. En verklig veckoutgivning, vilket skulle aktualisera frågan om befrielse från mervärdesskatt, bedömer jag mindre realistisk. Jag bortser därför i min anslagsberäkning från frågan om en eventuell förändring av tidningens mervärdesskattskyldighet.

Jag beräknar medelsbehovet för den reguljära utgivningen av tidningen till 10 300 000 kr. vilket är en ökning i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår med 5 300 000 kr.

För verksamhetsåret 1988/89 föreslår jag mot bakgrund av vad jag anfört att Stiftelsen Invandartidningen inom ramen för anslaget D2. Informa-

tionsverksamhet tillförs ett bidrag om 13 400 000 kr. varav 3 100 000 kr. utgör engångsanvisningar (900 000 kr. för höjningen av stiftelsekapitalet, 1,2 milj. kr. för rättelse av felbokförd prenumerations-skuld samt 1 milj. kr. för täckande av ackumulerade underskott under verksamhetsåren 1986/87 och 1987/88).

I årets budgetproposition har jag preliminärt beräknat 11 115 000 kr. till reservationsanslaget Informationsverksamhet, varav 5 000 000 kr. avsåg Bidrag till Stiftelsen Invandartidningen och 6 115 000 kr. statens invandrarverks informationsverksamhet.

Nu beräknar jag sammanlagt 19 515 000 kr. under anslaget Informationsverksamhet, varav 13 400 000 kr. avser Bidrag till Stiftelsen Invandartidningen och 6 115 000 kr. statens invandrarverks informationsverksamhet.

7 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att avsätta ett belopp av 900 000 kr. som tillsammans med redan avsatt stiftelsekapital om 100 000 kr. skall utgöra stiftelsekapitalet för Stiftelsen Invandartidningen med uppgift att ge ut en tidning för invandrare i enlighet med de riktlinjer jag har förordat,
2. bemyndiga regeringen att ingå avtal med Stiftelsen Invandartidningen i enlighet med vad jag har förordat,
3. till *Informationsverksamhet* för budgetåret 1988/89 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 19 515 000 kr.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Inledningsvis ges i rapporten en kortfattad bakgrund om invandringen till Sverige under efterkrigstiden och om hur invandrarnas informationsbehov har mötts. Invandrartidningens tillkomsthistoria och utveckling tecknas i korthet.

De olika språkeditionernas utveckling samt tidningens utformning presenteras översiktligt i rapporten, liksom de tekniska förutsättningar som i dag gäller för produktionen av tidningen.

Fem läsarundersökningar har genom åren gjorts bland Invandrartidningens läsare. Dessa visar alla att tidningen har haft en viktig funktion att fylla och att den utgör ett viktigt komplement till andra informationskällor. Det är av intresse att notera att tidningens läsvärde, uttryckt i hur stor andel bland läsarna som läser en viss andel av tidningen, visat sig vara uppseendeväckande högt.

I rapporten redogörs vidare för ett antal "omgivningsfaktorer", som bör läggas till grund för ett beslut om tidningens framtid, såsom invandringens troliga framtida utveckling, medieutvecklingen i samhället samt svenskundervisningens roll i sammanhanget. Utredaren hävdar att, i ljuset av dessa faktorer, det alltjämt finns ett stort behov av en särskild tidning för invandrare, men att den i framtiden bör ges en modernare och mer "tidningslik" utformning. Tidningens främsta målgrupp bör vara de nyinvandrade eller relativt nyinvandrade hushållen. Utredaren föreslår vidare att tidningens innehåll mer än tidigare skall ägnas nyhetsförmedling. Även i framtiden skall dock den fortlöpande samhällsinformationen ges betydande utrymme i tidningen.

I rapporten redovisas ett antal olika alternativa verksamhetsformer som skulle kunna komma i fråga. En genomgång av dessa visar att stiftelseformen alltjämt är den mest lämpade verksamhetsformen. Den tillförsäkrar dels en journalistisk och publicistisk frihet som måste finnas, dels en organisatorisk självständighet som utredaren hävdar knappast kan erbjudas i andra verksamhetsformer. Utredaren föreslår att verksamheten skall regleras, dels i stiftelsens stadgar, dels genom att ett särskilt avtal upprättas mellan staten och stiftelsen. I detta avtal skall statens invandrapolitiska uppdrag till stiftelsen komma till klart uttryck. I avtalet skall även stiftelsens ekonomiska förutsättningar och utgivningsåtaganden regleras.

I ett särskilt avsnitt diskuterar utredaren de framtida behoven av teknisk upprustning av redaktionen och föreslår att en engångsanvisning om ca 1 milj. kr. bör ges tidningen om den skall kunna fortsätta arbetet på ett konstruktivt sätt.

Utredaren redovisar sina överväganden om tidningens spridning och föreslår att den fritt skall tillhandahållas alla nyinvandrade under deras första tre år i landet. Staten bör trygga detta genom att köpa denna garantiupplaga från stiftelsen.

I ett samlat avsnitt redogör utredaren för sina förslag om den framtida utformningen av tidningen. Han lämnar i en särskild bilaga till sin rapport ett antal idéskisser till stöd för resonemangen. Förslagen går ut på att

skapa en modernare och mer slagkraftig produkt, som enkelt uttryckt ger läsaren känslan av en mer professionell och "riktig" tidning. Detta förutsätter en breddad journalistisk och publicistisk kompetens och en större frihet för stiftelsen att själv fatta de strategiska besluten.

En särskild fråga är om tidningen skall få innehålla kommersiella annonser. Utredaren föreslår att något hinder mot detta inte skall finnas i framtiden. Visserligen bör inte införande av kommersiella annonser bedömas som någon avgörande finansieringskälla; därtill är tidningen troligen alltför blygsam i upplaga, men denna fråga bör prövas av stiftelsen själv och inte avgöras genom beslut av statsmakterna.

Utredaren föreslår att förhållandet mellan uppdragsgivaren – staten och stiftelsen skall regleras dels i stiftelsens stadgar, dels i ett särskilt avtal med staten enligt den metod som kommit till tillämpning i förhållande till andra medicföretag.

Rapporten avslutas med vissa beräkningar av kostnaderna för förslaget och vissa principiella diskussioner om hur dessa kostnader kan finansieras.

1 Inledning

Efter remiss har yttranden över rapporten inkommit från socialstyrelsen (SoS), postverket, trafiksäkerhetsverket (TSV), riksskatteverket (RSV), konsumentverket, centrala studiestödsnämnden (CSN), skolöverstyrelsen (SÖ), presstödsnämnden, arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), statens invandrarverk (SIV), kammarkollegiet, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), Stiftelsen Invandartidningen, Taltidningskommittén (1982:05), Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Sveriges Radio AB, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO-SR, Landsorganisationen (LO), Svenska Tidningsutgivareföreningen (TU), Kurdiska Riksförbundet samt Riksförbundet för Invandrarbyråpersonal (RIB).

2 Allmänt

Alla remissinstanser som uttalat sig i frågan, finner det angeläget att en särskild tidning för invandrare ges ut även fortsättningsvis. *SoS* och *SIV* betonar särskilt statens ansvar för att en sådan utgivning sker. *TU* redovisar dock sina principiella invändningar mot tidningsutgivning i statens regi, men anser sig ändå kunna godta den föreslagna tidningsverksamheten. Ingen remissinstans avstyrker tanken på en särskild tidning för invandrare.

Utredarens förslag om att gratis dela ut tidningen till alla nyanlända invandrarhushåll under deras första tre år i landet har kommenterats av en del remissinstanser. *TSV*, *RSV*, *konsumentverket*, *CSN*, *SIV*, *Kommunförbundet*, *Stiftelsen Invandartidningen*, *TCO*, *SACO-SR*, *RIB* och *Kurdiska Riksförbundet* är positiva till förslaget. *Stiftelsen Invandartidningen* kommenterar därutöver förslaget med att den fria tilldelningen måste vara minst ett år för att vara verkningsfull. *Landstingsförbundet* anser sig inte ha någon erinran mot förslaget. *Statskontoret* anför att tidningen i princip bara skall spridas till betalande prenumeranter.

3 Invandartidningens verksamhetsform

Förslaget att tidningsutgivningen även i framtiden skall ske i stiftelseform tillstyrks av de allra flesta remissinstanser. *Konsumentverket* föreslår dock att statens invandrarverk blir huvudman för den nya Invandartidningen. Verket hävdar att den journalistiska friheten och oberoendet inte behöver hotas av en sådan ordning och att det finns rationaliseringsvinster att vinna med att invandrarverket ger ut tidningen. *SIV* anser att en statlig stiftelse utgör den mest lämpliga verksamhetsformen av de skäl som utredaren framför. *Statskontoret* gör samma bedömning och anför bl. a. tryckfrihetsrättsliga krav på att tidningen kan verka som ett självständigt rättssubjekt. De remissinstanser som över huvud taget kommenterat förslaget att avtalsreglera stiftelsens förhållande till staten är positiva till detta.

4 Invandartidningen som annonstidning

Remissinstanserna är delade i frågan om huruvida Invandartidningen i framtiden skall få ta in kommersiella annonser. *SoS* är tveksam till förslaget, bl. a. därför att det troligen skulle medföra svåra avgränsningar av vilka annonser som bör tas emot. *Konsumentverket* är direkt negativt till tanken, främst av det principiella skälet att kommersiella erbjudanden i en tidning med nära koppling till staten inte skulle bedömas tillräckligt kritiskt. Verket hävdar att invandrare ur konsumentsynpunkt ofta är en utsatt grupp. *RRV* anser det tvivelaktigt om tidningens karaktär av ett samhällsligt nyhets- och informationsorgan låter sig förenas med att man tar in kommersiella annonser. *CSN*, *presstödsnämnden*, *SIV* och *Stiftelsen Invandartidningen* är positiva till förslaget. *RIB* anser att förslaget kan prövas. *Postverket* anför att ett införande av kommersiella annonser inte låter sig förenas med den tjänstebrevsrätt som stiftelsen f. n. åtnjuter.

5 Kostnader och finansiering

Endast få remissinstanser har yttrat sig över de överväganden som utredaren gjort i fråga om kostnader och finansiering. *Statskontoret* saknar en samlad ekonomisk bild i utredarens rapport och har i sitt yttrande presenterat en översiktlig kalkyl på några olika ambitionsnivåer. *RRV* konstaterar att utredarens förslag leder till kostnadsökningar, men att dessa måste ställas i relation till de vinster som en ökad samhälls- och nyhetsinformation till invandrare kan ge på sikt.

Stiftelsen Invandartidningen har i sitt yttrande lämnat mycket ingående beräkningar av kostnader för olika ambitionsnivåer. I yttrandet har stiftelsen delat upp kostnaderna i baskostnader och tillkommande kostnader för de olika språktionerna på ett mycket överskådligt sätt. I yttrandet har stiftelsen föreslagit att man fr. o. m. verksamhetsåret 1988/89 får medel för att ge ut tidningen med fördubblat sidantal på tolv språk utöver editionen på lätt svenska. Av stiftelsens yttrande går dock att beräkna de kostnader som man bedömer uppkomma även vid en mindre ambitiös utgivning.

